

T. B. M. M. (S. Sayısı : 148)

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belçika - Lüksemburg Ekonomik Birliği Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/364)

T. C.

Başbakanlık

8 . 1 . 1988

Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü

Sayı : K. K. Gn. Md. 07/196-1311/01055

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Önceki Hükümet döneminde hazırlanıp Başkanlığımıza sunulan ve İçtüzüğü'nün 78 inci maddesi uyarınca hükümsüz sayılan ilişik listede adları belirtilen kanun tasarılarının yenilenmesi Bakanlar Kurulunca uygun görülmüştür.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal

Başbakan

Eki :

1/813 Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belçika Lüksemburg Ekonomik Birliği Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı.

T. C.

Başbakanlık

16 . 12 . 1986

Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü

Sayı : K. K. Gn. Md. 18/101-2051-06408

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 8.12.1986 tarihinde kararlaştırılan «Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belçika - Lüksemburg Ekonomik Birliği Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı» ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal

Başbakan

GEREKÇE

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması anlaşmalarının ana amacı bahis konusu ülkeler arası sermaye ve teknoloji akımının teşvik ve ilgili ülkenin hukuk düzeni içinde nasıl koruduğunu tespit etmektir.

Bilindiği üzere, yüce meclisiniz tarafından onaylanan V inci 5 Yıllık Kalkınma Planının ve onu izleyen yıllık icra programlarının en önemli ilkeler arasında, ülke ekonomisinin dışa açılması, yani ülke müteşebbis ve sermaye gücünün dış ülkelere, yabancı sermaye ve teknolojisinin ülkemize gelmesi, dolayısıyla ülke ekonomisinin Dünya Ekonomisi ile entegre edilmesi kabul edilmiştir.

Bu çerçeve içinde, ülkemizde yatırım yapan yerli ve yabancı sermayenin çalışma esaslarını geliştirmek ve teşvik etmek amacı ile yüce meclisiniz tarafından kabul edilen çeşitli kanunlara paralel olarak, yatırım ve ticarî ilişkilerimizin yoğun olduğu ülkeler ile 1961 yılında başlatılan Yatırımların Teşviki ve Korunmasına yönelik anlaşmalar yapılması hızlandırılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti ve Belçika arasında sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmak amacıyla imzalanan, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması anlaşmasının esasları şöyle özetlenebilir.

1. Türkiye ve Belçika - Lüksemburg'da uygulanan yabancı sermaye ve kam-biyo mevzuatına açıklık kazandırmak ve karşılıklı tanıtılmasına imkân vermek,
2. Türkiye ve Belçika - Lüksemburg'da yabancı sermayenin kamulaştırma ve devletleştirme yönünden tabii olacağı muamele ve sahip olduğu olanakları tespit etmek,
3. Her iki ülkede özel teşebbüs-devlet arasında çıkacak ihtilafların nasıl çözümleneceğini tespit etmektir.

Ülkemizde halen faaliyette bulunan Belçika - Lüksemburg sermaye firmaların Haziran 1986 sonu itibariyle 1 967 milyon TL tutarında yatırımları, Belçika - Lüksemburg'ta faaliyette bulunan Türk sermayeli firmaların yatırım tutarları ise halen 54 milyon TL'dir.

Bu anlaşma Türk özel teşebbüsüne Belçika - Lüksemburg, Belçika Lüksemburg'da özel teşebbüsüne Türkiye'de karşılıklı ekonomik ve yasal güvence verirken, ilgili ülkeye maddî ve manevî yönden herhangi yeni bir yük getirmemektedir.

Türkiye Cumhuriyeti ve Belçika arasındaki yabancı sermaye akımının hızlandırılması ve teknik işbirliğinin geliştirilmesi ve ilerletilmesi amacıyla imzalanan bu Anlaşma, 31.5.1963 tarih ve 244 sayılı Kanun uyarınca bir tasarı halinde Yüksek Meclisin huzuruna getirilmiş bulunmaktadır.

ANLAŞMA MADDELERİNİN GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu maddede anlaşma içinde sık sık sözü edilen vatandaş şirket ve yatırımla ilgili faaliyetlerin tanımları yapılmaktadır. Özellikle «yatırım» tanımı 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununa paralellik sağlanarak hazırlanmıştır.

Madde 2. — Taraflar kendi kanunları çerçevesinde, diğer tarafın yatırımlarına izin verecektir. Burada önemli olan yatırımların öncelikle izne tabi olmaları, ikincisi ülkesinde yatırım yapılacak olan tarafın kanunları çerçevesinde izin verilmesidir.

Madde 3. — Taraflar ülkelerinde yapılacak olan yatırımlara adil ve eşit muamele

edilecek, ve bu muamele en ziyade müsaadeye mazhar bir devletin vatandaş ve şirketlerine yapılandan muamelede daha az elverişli olmayacaktır. Ancak burada sözü geçen muamele özel anlaşmalar çerçevesinde ekonomik gruplara verilmiş olan imtiyazlardan yararlanmak anlamında yorumlanmayacaktır.

Madde 4. — Bu maddede Anayasamızda da öngörülmüş olan kamulaştırma ve devletleştirme konularını kapsamakta ve kamu yararı amaç güdülmekçe böyle bir işlemin yapılmayacağını öngörmektedir. Kamu yararı amacı güdülse dahi bunun kanuna uygun, uygun bir tazminat karşılığı ve eşitlik ülkelerini içinde yapılmasını teminat altına almaktadır. Kamulaştırma bedeline mahallî makamlar nezdinde itiraz hakkı saklı kalmaktadır.

Madde 5. — Yatırımlarla ilgili transferleri düzenleyen bu maddede transfer konusu işlemler ve transferlerde uygulanacak usul yer almaktadır. 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, Yabancı Sermaye Çerçeve Kararı ve Tebliğinde transferi öngörülen kalemlerle burada sayılanlar aynıdır.

Kamulaştırma nedeni ile ödenecek tazminat bedelide (buraya dahil edilmiştir. Ayrıca transferlerde vaki olabilecek gecikmeler burada düzenlenmiştir.

Madde 6. — Transferlerde uygulanacak kur ve transferin herhangi bir konvontibi para cinsi üzerinden yapılması bugünkü kambiyo mevzuatımıza uygundur.

Madde 7. — Bu maddede Âkit Taraflardan birinin ülkesinde yapılmış olan yatırımın yatırımcısının ülkesinde sigorta edilmiş olması halinde sigorta şirketinin yatırımcı şirketin sahip olacağı haklara halefiyeti ele alınmaktadır.

Madde 8. — Bu maddede anlaşma hükümlerinin aykırı olamayacağı hukukî mevzuat ve yükümlülükler sayılmıştır.

Madde 9. — Bu maddede de yatırımcı şirket ile ev sahibi ülke arasında çıkabilecek anlaşmazlığın tanımı yapılmakta, bu tanıma uygun bir anlaşmazlık çıkması halinde de bu anlaşmazlığın nasıl çözümleneceği açıklanmaktadır. Çözüm yolları önce adım adım belirtilmiştir. Önce görüşmeler yapılacaktır, başarılı olmazsa bağlayıcı olmayan iştiraheler yapılacaktır, Türk yargı organlarına müracaat yolları açık tutulacaktır ancak bir yıl içinde Türk yargı organlarından kesin karar alınmaz ise o takdirde davadan feragat edilerek Uluslararası Merkeze müracaat edilecektir. Bu fıkranın amacı Türk Yargı organlarına müracaatı teşvik etmek ve kesin karar alınmış ise bu kararın tekrar uluslararası bir mercide tartışılmamasıdır. Bu anlaşmada başka bir hukuk belirtilmediğine göre uyuşmazlıklara yatırımın yapıldığı yer kanunu uygulanacaktır. Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözüm Merkezi sadece şirket ve devlet arasında çıkan ve doğrudan doğruya yatırımdan kaynaklanan anlaşmazlıklarının çözümlendiği merkezidir.

Madde 10. — Bir evvelki maddede şirket ve ev sahibi devlet arasında çıkabilecek uyuşmazlıklara çözüm yolları düzenlenmişti; bu madde de ise bu anlaşmanın uygulama ve yorumundan dolayı iki devlet arasında doğabilecek anlaşmazlıkların çözümü düzenlenmiştir ve ağırlık verilmiştir. Ayrıca merkeze de çözüm bekleyen bir anlaşmazlık iki devlet arasında anlaşmazlık konusu yapılamayacaktır.

Madde 11. — Bu maddede anlaşmanın nasıl yürürlüğe gireceği, süresi, bitişi ve hangi yatırımlara uygulanacağı belirtilmiştir. Anlaşmanın nasıl tadil edileceği de bu madde ile hükme bağlanmıştır.

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

Esas No. : 1/364

1 . 4 . 1988

Karar No. : 21

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

«Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belçika-Lüksemburg Ekonomik Birliği Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun 30.3.1988 tarihli 6 ncı Birleşiminde Dışışleri Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı temsilcilerinin katılmalarıyla tetkik ve müzakere edildi.

Gereğesinde de belirtildiği gibi sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmak amacıyla güden tasarı ayrıca Türk ve Belçika-Lüksemburg özel teşebbüsüne her iki ülkede karşılıklı olarak ekonomik ve yasal güvence sağlamaktadır.

Tasarı Komisyonumuzca usulüne uygun şekilde görüşülmüş ve aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Plan ve Bütçe Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekili
<i>M. Vehbi Dinçerler</i>	<i>Cevdet Akçalı</i>
Hatay	İstanbul
Sözcü	Kâtip
<i>M. Cavit Kavak</i>	<i>H. Adnan Tutkun</i>
İstanbul	Amasya
Üye	Üye
<i>Kâmran İnan</i>	<i>T. Yaşar Gülez</i>
Bitlis	Bolu
Üye	Üye
<i>Fethi Çelikbaş</i>	<i>M. İstemihan Tatay</i>
Burdur	İçel
Üye	Üye
<i>Nurettin Yılmaz</i>	<i>Bahri Kibar</i>
Mardin	Ordu
Üye	Üye
<i>Zeki Çeliker</i>	<i>A. Rıfki Atasever</i>
Siirt	Tekirdağ
Üye	Üye
<i>Mehmet Topaç</i>	<i>Ali Şakir Ergin</i>
Uşak	Yozgat

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No. : 1/364

2 . 12 . 1988

Karar No. : 63

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça ön havalesi uyarınca «Dışişleri Komisyonu» nda görüşüldükten sonra, Komisyonumuza havale edilen «Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belçika-Lüksemburg Ekonomik Birliği Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun 2.12.1988 tarihinde yaptığı 67 nci birleşimde, Dışişleri Bakanlığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı temsilcilerinin de katılmalarıyla görüşüldü.

V inci 5 yıllık kalkınma planının ve onu izleyen yıllık, icra programlarının en önemli ilkeleri arasında, ülke ekonomisinin dışa açılması yani ülke müteşebbis ve sermaye gücünün dış ülkelere gitmesi yabancı sermaye ve teknolojinin ülkemize gelmesi, dolayısıyla ülke ekonomisinin dünya ekonomisi ile entegre edilmesi kabul edilmiştir.

Bu cümleden olmak üzere, birçok ülke ile yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşmaları imzalanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Belçika-Lüksemburg Ekonomik Birliği arasında imzalanan ve yatırımların karşılıklı teşvik ve korunmasına dair anlaşma 27 Ağustos 1986 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır.

Söz konusu anlaşmanın onaylanmasına ilişkin tasarı Komisyonumuzca da kabul edilerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Dışışleri Komisyonu tarafından aynen kabul edilen tasarinın anlaşmanın onaylanmasına ilişkin 1 üncü maddesi ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 2 ve 3 üncü maddeleri Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili
<i>Kemal Akkaya</i>	<i>İlhan Aşkın</i>
Samsun	Bursa
Sözcü	Kâtip Üye
<i>İsmail Şengün</i>	<i>Kadir Demir</i>
Denizli	Konya
<i>Mehmet Ali Bilici</i>	<i>Mehmet Deliceoğlu</i>
Adana	Adıyaman
<i>Nihat Türker</i>	<i>Onural Şeref Bozkurt</i>
Afyon	Ankara
<i>Hazım Kutay</i>	<i>Fenni İslimyeli</i>
Ankara	Balıkesir
<i>İ. Önder Kırılı</i>	<i>A. Şamil Kazakoğlu</i>
Balıkesir	Bolu
<i>Muzaffer Arıcı</i>	<i>Togay Gemalmaz</i>
Denizli	Erzurum
<i>Mehmet Kahraman</i>	<i>Abdulkadir Ateş</i>
Erzurum	Gaziantep
<i>Abdullah Aykon Doğan</i>	<i>Mehmet Moğultay</i>
Isparta	İstanbul
<i>Hüsnü Okçuoğlu</i>	İmzada bulunamadı.
İstanbul	<i>N. Kemal Zeybek</i>
İmzada bulunamadı.	İstanbul
<i>M. Turan Bayazıt</i>	<i>Birgen Keleş</i>
İzmir	İzmir
İmzada bulunamadı.	<i>Şevki Göğüşger</i>
<i>S. Halil Özsoy</i>	Kırşehir
Kayseri	<i>Sümer Oral</i>
<i>Saffet Sert</i>	Manisa
Konya	<i>Birsel Sönmez</i>
<i>Cemal Seymen</i>	Niğde
Nevşehir	<i>Şakir Şeker</i>
<i>İdris Arıkan</i>	Sivas
Siirt	

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belçika - Lüksemburg Ekonomik Birliği Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 27 Ağustos 1986 tarihinde Ankara'da imzalanan «Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belçika - Lüksemburg Ekonomik Birliği Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması»nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

8 . 12 . 1986

Başbakan

T. Özal

Devlet Bak. Başbakan Yrd.

İ. K. Erdem

Devlet Bakanı

H. C. Güzel

Devlet Bakanı

A. Tenekeci

Devlet Bakanı

A. Karaevli

Adalet Bakanı

M. O. Sungurlu

İçişleri Bakanı

Y. Akbulut

Maliye ve Gümrük Bakanı

A. K. Alptemoçin

Bayındırlık ve İskân Bakanı

İ. S. Giray

Ulaştırma Bakanı

V. Atasoy

Çalışma ve Sos. Güvenlik Bakanı

M. M. Taşçıoğlu

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bak.

S. N. Türel

Devlet Bakanı

K. Oksay

Devlet Bakanı

M. V. Dinçerler

Devlet Bakanı

M. T. Titiz

Devlet Bakanı

A. Bozer

Millî Savunma Bakanı V.

S. N. Türel

Dışişleri Bakanı

V. Halefoğlu

Millî Eğt. Genç. ve Spor Bak.

M. Emiroğlu

Sağ. ve Sos. Yard. Bakanı

M. Kalemlî

Tarım Orman ve Köyişleri Bak.

H. H. Doğan

Sanayi ve Ticaret Bakanı

H. C. Aral

Kültür ve Turizm Bakanı

A. M. Yılmaz

**DIŞIŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETİŐİĞİ METİN**

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belçika-Lüksemburg Ekonomik Birliği Arasında Yatırımların Karşılıklı Tevdiği ve Korunması Amacıyla Birlikte ÇalıŐmaları Uygun Şartlar altına Dair Muvazaa Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN
KABUL ETİŐİĞİ METİN**

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belçika-Lüksemburg Ekonomik Birliği Arasında Yatırımların Karşılıklı Tevdiği ve Korunması Amacıyla Birlikte ÇalıŐmaları Uygun Şartlar altına Dair Muvazaa Tasarısı

MADDE 1. — Dışışleri Komisyonu metninin 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Dışışleri Komisyonu metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Dışışleri Komisyonu metninin 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE BELÇİKA - LÜKSEMBURG EKONOMİK BİRLİĞİ ARASINDA YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASI ANLAŞMASI

Kendi namına ve mevcut anlaşmalar uyarınca Lüksemburg Büyük Dükalığı adıyla hareket eden Belçika Krallığı Hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, (herbiri Âkit Taraf olarak) aralarındaki ekonomik işbirliğini daha çok geliştirmek amacıyla aşağıdaki şekilde anlaşmışlardır :

MADDE 1. — TERİMLER :

Bu anlaşmanın amacına matuf olarak :

1. «Vatandaşlar» terimi :

a) Türkiye, Belçika ve Lüksemburg kanunları gereğince Türkiye ve Belçika ve Lüksemburg tabiiyetinde olan herhangi bir gerçek kişi anlamına gelir :

2. «Şirketler» terimi :

Türkiye, Belçika ve Lüksemburg kanunlarına uygun bir şekilde kurulmuş ve merkezi Türkiye, Belçika veya Lüksemburg'ta olan bir tüzelkişilik anlamına gelir.

3. «Yatırımlar» terimi :

Ekonomik faaliyetlerde bulunan şirketlere doğrudan yatırılan veya dolaylı olarak ilave edilen sermaye katkıları ve diğer her türlü âktif değerler anlamına gelir.

Bu anlaşma çerçevesinde aşağıdakiler, esas olarak, ancak bunlarla sınırlı olmaksızın bir yatırım olarak kabul edileceklerdir.

a) Menkul ve gayrimenkul mallar, menkul rehni, gayri menkul rehni, teminat, in-tifa ve benzeri haklar gibi diğer aynı haklar.

b) Hisse senetleri, tahviller, bonolar ve şirketlerde sahip olunan diğer değerler.

c) Parasal alacaklar veya ekonomik değeri olan herhangi bir edim üzerindeki haklar.

d) Telif hakları, sınai haklar, teknik bilgi hakları, ticari unvanlar ve pestemaliye.

e) Doğal kaynakları araştırmak, çıkartmak ve işletmek dahil, kanunen veya sözleşme ile elde edilmiş iş imtiyazları.

Sermayenin ve mal varlığının yatırım biçiminde herhangi bir değişiklik, bunların, bu anlaşma çerçevesinde yatırım niteliğini bozmaz.

MADDE 2. — YATIRIMLARIN TEŞVİKİ :

1. Her iki Âkit Taraf kendi ülkelerinde, diğer taraf vatandaşları ve şirketleri tarafından yapılacak yatırımları mümkün olduğu nisbette teşvik edecekler ve kendi kanunlarına uygun olarak bu tür yatırımları kabul edeceklerdir.

MADDE 3. — YATIRIMLARIN KORUNMASI :

1. Âkit Taraflar diğer tarafın vatandaşları ve şirketleri tarafından yapılmış yatırımlara uluslararası hukuk prensipleri çerçevesinde adil ve eşit bir şekilde muamele edeceklerdir.

2. Tesis olunan tüm yatırımlar, kamu düzeninin korunmasına ilişkin tedbirler hariç, her türlü koruma ve güvenlikten yararlanacaklar ve bu yatırımların idaresini,

idamesini, onlardan yararlanılmasını veya onların tasfiyesini engelleyici haksız veya ayırimcı önlemlerden kaçınılacaktır.

3. Yukarıda 1. ve 2. paragraflarda bulunulan muamele ve koruma, en azından herbir Âkit Tarafça en ziyade müsaadeye mazhar bir devletin vatandaşları ve şirketlerine tanınan imtiyazlara eşit olacaktır.

4. Yukarıda paragraf 3'de değinilen muamele ve koruma bir Âkit Tarafın, Ortak Pazar, Gümrük Birliği, Serbest Ticaret Bölgesi gibi bir ekonomik gruplaşmanın üyesi olması dolayısıyla bu grup üyelerine tanınmış olduğu imtiyazların diğer Âkit Tarafa da teşmil edileceği şeklinde yorumlanamaz.

MADDE 4. — KAMULAŞTIRMAK :

1. Âkit Taraflardan hiçbiri, kamu menfaatlerinin gerektirdiği durumlarda kanuna uygun ve ayırım gözetmeksizin, yapılacak olanlar dışında, diğer tarafın vatandaşlarına ve şirketlerine karşı doğrudan doğruya veya dolayısıyla el koyma etkisi yaratacak kamulaştırma, devletleştirme tedbirlerine başvurmayacaktır.

2. Alınacak herhangi bir el koyma tedbiri, üçüncü maddede öngörülen genel muamelelerin prensipleri içinde ve kanuna uygun olarak gecikmeksizin yeterli ve etkin bir tazminat durumunu ortaya çıkaracaktır.

Bu muamele, Âkit Taraflardan herhangi birinin vatandaşları veya şirketleri ve bunların diğer Âkit Taraf ülkesindeki herhangi bir şirketteki paylarına da uygulanacaktır.

3. Aleyhte etkilenen vatandaş veya şirket aksini ispat etmedikçe, böyle bir tazminatın miktarı, kamulaştırılan yatırımın kamulaştırma kararının alındığı tarihteki veya kararın öğrenildiği tarihteki adil piyasa değerine eşit olacaktır.

Tazminat, vatandaş veya şirketin menşe ülkesine ve yatırımın yapıldığı para cinsinden veya vatandaş veya şirket, Âkit ülkenin üzerinde anlaşacakları herhangi bir ülkeye ve herhangi bir konvertibl para cinsinden etkinlikle gerçekleştirilecek şekilde serbestçe transfer edilecektir.

MADDE 5. — TRANSFERLER :

1. Herbir Âkit Taraf diğer Âkit Taraf yatırımcılarının aşağıdakileri serbestçe transfer etmelerine müsaade edecektir.

a) Yatırımlardan elde edilen her türlü kâr, faiz, sermaye kazançları, temettü royalti ödemeleri veya,

b) Yatırıma ilişkin kredi anlaşmalarından doğan ana para ve faiz ödemeleri,

c) Yönetim, teknik yardım, personel ve diğer ücretler,

d) Yatırımın tamamen veya kısmen satış veya tasfiye hâsılatı,

e) Madde 4 gereğince ödenen tazminat.

2. Herbir Âkit Taraf, transferlerin sebepsiz bir gecikmeye uğramaksızın yapılabilmesini teminen gerekli izni verecektir. Bunun uygulanması hiçbir şekilde 2 ayı aşmayacaktır.

Döviz ve ödemeler dengesine ilişkin istisnai malî veya ekonomik durumlarda, Âkit Taraflardan herbiri üç yılı aşmamak kaydıyla ilave gecikme süresi isteyebilirler.

3. Bu maddenin 1. ve 2. paragraflarında değinilen muamele, en ziyade müsaadeye mazhar bir ülkenin vatandaşlarına ve şirketlerine yapılan muameleden daha az elverişli olamayacaktır.

MADDE 6. — KURLAR :

4. ve 5. maddelerde değinilen transferler, transferin yapıldığı gün, cari olan kurdan ve yürürlükteki kambiyo mevzuatına uygun olarak yapılacaktır.

MADDE 7. — SIGORTA :

Âkit Taraflardan birinin vatandaşınınveya şirketinin yatırımları, ticarî olmayan risklere karşı kanunî bir sistem dahilinde sigorta edilmiş ise, bu tür bir sigortanın şartlarına uygun olarak, bahse konu yatırımcının haklarıyla, sigortacının, yatırımcının haklarına halefiyeti, diğer Âkit Tarafça da tanınacaktır.

Sigortacı, yatırımcının sahip olacağı haklar dışında hiçbir hakka sahip olmayacaktır.

Bir Âkit Taraf ile sigortacı arasındaki anlaşmazlıklar, bu Anlaşma'nın 9. maddesi hükümlerine uygun olarak çözümlenecektir.

MADDE 8. — DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER :

Bu Anlaşma,

Özel yatırım sözleşmelerinde veya yatırım izninde öngörülen yükümlülükler dahil, her iki şekilde de hükümleri diğer Âkit Taraf vatandaşları ve şirketlerinin yatırımlarına bu Anlaşma ile benzeri durumlarda öngörülenden daha elverişli bir muamele-ye hak kazandıranlar dahil;

- a. Taraflardan her birinin kanunları, kararnameleri ve tebliğleri, idarî veya adli kararlarına,
- b. Uluslararası hukukî yükümlülüklere,
- c. Taraflardan herhangi biri tarafından üstlenilen yükümlülüklere, aykırı olmayacaktır.

MADDE 9. — BİR ÂKİT TARAF İLE DİĞER ÂKİT TARAFIN VATANDAŞLARI VEYA ŞİRKETLERİ ARASINDAKİ YATIRIM ANLAŞMAZLIĞI :

1. Bu maddeye göre, yatırım anlaşmazlığı, aşağıda belirtilen hususları kapsayan bir anlaşmazlığı ihtiva eder :

- a) Âkit Taraflardan birinin yabancı yatırımlarla ilgili makamı tarafından, diğer Âkit Tarafın vatandaş veya şirketine verilen yatırım müsaadesinin yorumlanması ya da uygulanması.
- b) Bir yatırım ile ilgili olarak, işbu Anlaşma ile verilen ya da yaratılan herhangi bir hakkın ihlali.

2. Bir Âkit Taraf ile diğer Âkit Tarafın vatandaş veya şirketi arasında bir yatırım anlaşmazlığı halinde anlaşmazlığa taraf olanlar, bu anlaşmazlığı öncelikle iyi niyetle girişilecek istişare ve müzakerelerle çözümlenmeye çalışacaklardır. Bu istişare ve müzakerelerin başarılı olmaması halinde anlaşmazlık, söz konusu vatandaş veya şirket ile Âkit Tarafın üzerinde karşılıklı olarak anlaşacakları, ancak bağlayıcı olmayan bir üçüncü taraf usulleri ile çözümlenebilir. Eğer anlaşmazlık yukarıdaki yöntemler ile halledilemezse, il-

gili vatandaş veya şirket, anlaşmazlığı, tahkim yoluyla halledilmesi için, anlaşmazlığın ortaya çıkışından itibaren 1 yıl geçtikten sonra herhangi bir zamanda, Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözüm Merkezine (ICSID) götürebilir. Ancak, ilgili vatandaş veya şirketin bu süre içinde anlaşmazlığı, anlaşmazlığa taraf olan Âkit Tarafın mahkemesine intikal ettirmemiş olması şarttır.

3. a) Bu şekilde, Âkit Taraflardan her biri, bir yatırım anlaşmazlığının tahkim yoluyla halledilmesi için ICSID'e başvurulmasına muvafakat etmektedir.

b) Bu gibi anlaşmazlıkların tahkim yoluyla çözümlenmesi, 18 Mart 1965'de Washington'da imzaya açılan Devletler ile başka Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözümlenmesine İlişkin Konvansiyonun hükümleri ve ICSID'in Tahkim Kuralları çerçevesinde yapılacaktır.

MADDE 10. — ÂKİT TARAFLAR ARASINDA YORUM VE UYGULAMA ANLAŞMAZLIKLARI :

1. Âkit Taraflar, işbu Anlaşmanın yorumu ya da uygulanması ile ilgili olarak aralarında çıkacak herhangi bir anlaşmazlığı, iyi niyet ve işbirliği ruhu içinde, çabuk ve adil bir şekilde çözümlenmeye çalışacaklardır. Bu bakımdan Âkit Taraflar, bu tür çözümlere varmak için dolaysız ve anlamlı müzakerelerde bulunmayı kabul ederler. Bu müzakereler başarısızlıkla sonuçlanırsa, söz konusu anlaşmazlık, taraflardan herhangi birinin talebi üzerine, uluslararası hukukun tatbiki kabil mevzuatı uyarınca bağlayıcı karar verilmesi için tahkim yoluna götürülebilir.

2. Talebin tebellüğünden itibaren iki ay içinde, herbir Taraf bir hakem tayin edecek ve bu iki hakem, bir üçüncü devletin vatandaşı olan üçüncü bir hakemi başkan olarak seçeceklerdir. Taraflardan birinin belirtilen zaman içinde bir hakem tayin edememesi durumunda diğer taraf, Uluslararası Adalet Divanı Başkanından bu tayini yapmasını talep edebilir. Eğer iki hakem, hakem olarak tayin edilmişlerini müteakip iki ay içinde, üçüncü bir hakemin seçimi üzerine bir anlaşmaya varamazlar ise, taraflardan her biri Uluslararası Adalet Divanı Başkanını, gerekli atamayı yapmaya davet edebilir.

3. Hakem heyetinin bu Anlaşmanın hükümleriyle bağdaşacak bir şekilde usul kuralları üzerinde anlaşması için, Başkanın seçiliş tarihinden itibaren üç aylık bir süresi olacaktır. Böyle bir anlaşma olmadığı takdirde, Hakem Heyeti, Uluslararası Adalet Divanı Başkanından, usul kurallarını, genelde benimsenen uluslararası tahkim kurallarını dikkate alarak, tayin etmesini talep edecektir.

4. Bu maddenin ikinci ve üçüncü paragraflarında belirtilen hallerde, şayet Uluslararası Adalet Divanı Başkanının bu görevini ifa etmesi engellenirse, ya da Başkan, Âkit Taraflardan birinin vatandaşı ise, Başkan Yardımcısı gerekli atamaları yapmaya davet edilecektir. Eğer Başkan Yardımcısı bu görevini ifa etmekten men edilirse ya da Âkit Taraflardan birinin vatandaşı ise, Divanın, herhangi bir tarafın vatandaşı olmayan mevcut en yaşlı üyesi gerekli atamaları yapmaya davet edilecektir.

5. Tahkim isteyen tarafın, anlaşmazlığı dolaysız ve anlamlı istişare ile çözümlenmeye çalışmış olduğunun tespiti üzerine, Hakem Heyeti, anlaşmazlığın esasları üzerinde tahkim görevine başlar.

6. Mahkeme, kararlarının oy çokluğu ile verecek ve böyle bir karar taraflar için bağlayıcı olacaktır. Taraflardan her biri, Hakem Heyetindeki kendi üyesinin ve hukukî muamelelerdeki temsil masraflarını karşılayacak; Başkanın masrafları ve kalan diğer masraflar taraflarca eşit olarak üstlenilecektir. Bununla beraber Hakem Heyeti, masrafların daha yüksek bir oranını taraflardan birinin üstlenmesi ile ilgili karar alabilir ve bu karar taraflar için bağlayıcı olacaktır.

7. Bu Madde, işbu Anlaşmanın 9 uncu maddesi uyarınca ICSID'nin huzuruna getirilmiş olan ve halen Merkezde görüşülmekte olan bir anlaşmazlığa uygulanmayacaktır.

MADDE 11. — YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ, SÜRE, TADILAT :

1. Bu anlaşma, her Âkit Tarafın ülkesindeki anayasal usule göre onaylanacaktır.

Bu Anlaşma, onay belgelerinin teatisinin tamamlanmasından 1 ay sonra, 10 yıllık bir süre için yürürlüğe girecektir.

Anlaşma, Âkit Taraflardan birinin diplomatik yollardan, yazılı bir yıllık fesh-i ihbar talebinde bulunmasına kadar yürürlükte kalacaktır.

2. Bu Anlaşma, yürürlüğe giriş tarihinde mevcut olan ve ondan sonra yapılacak yatırımlara da uygulanacaktır.

3. Sona erme halinde bu Anlaşma, sona ermeden önce yapılmış yatırımlar için 10 yıl daha geçerli olacaktır.

4. Bu Anlaşma Âkit Taraflar arasında yapılacak yazılı bir anlaşma ile tadil edilebilir. Her türlü tadilat Âkit Taraflardan birinin, diğer Tarafa böyle bir tadilatın yürürlüğe girmesi için kendi iç mevzuatının bütün gereklerini yerine getirmiş olduğunu bildirmesi üzerine yürürlüğe girecektir.

Bu Anlaşma, Hükümetlerince yetkili kılınan ve aşağıda imzaları bulunan temsilciler tarafından imzalanmıştır.

Türkçe, Fransızca, Felemenkçe, İngilizce dillerinde ve bütün metinler aynı derecede geçerli olmak üzere ikişer metin olarak 27.8.1986, Ankara'da atfedilmiştir. Yorumlardaki ayrılık durumunda İngilizce metin esas referans olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti
Hükümeti Adına

İ m z a

Belçika - Lüksemburg
Ekonomik Birliği Adına

İ m z a